

YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA TINCHLIK BARQARORLIK VA OSOYISHTALIKNI TAMINLASHDA PEDOGOG HODIMLARNI URNI VA ROLI

Alijonov Bahtiyor Xoshimovich

Farg‘ona Davlat Universiteti harbiy talim fakulteti o‘qituvchisi

Abdullajonov Elbek Abduhalil O‘g‘li

Farg‘ona Davlat Universiteti harbiy Talim Fakulteti 2-bosqich talabasi

Ahadjonov Asadbek Abdusalom O‘g‘li

Farg‘ona Davlat Universiteti harbiy Talim Fakulteti 2-bosqich talabasi

Nematov Muhammadshukur Dilmurod O‘g‘li

Farg‘ona Davlat Universiteti harbiy Talim Fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyoti jarayonida tinchlik, barqarorlik va osoyishtalikni mustahkamlashda pedagog xodimlarning o‘rni va roli tahlil qilinadi. Ta‘lim tizimi jamiyat barqarorligining muhim omili sifatida ko‘rib chiqilib, pedagoglarning yosh avlodni vatanparvarlik, huquqiy madaniyat, bag‘rikenglik va fuqarolik mas‘uliyati ruhida tarbiyalashdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, ta‘lim muassasalarida sog‘lom ma‘naviy muhitni shakllantirish, yoshlarni turli tahdidlardan asrash va ularning ijtimoiy faolligini oshirish masalalari muhokama etiladi.

Kalit so‘zi: O‘zbekiston, Markaziy Osiyo, tinchlik, mintaq, xalqaro, Hamkorlik Tashkiloti.

Kirish: O‘zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida tinchlik va barqarorlikni ta‘minlashdagi o‘zining muhim rolini nafaqat tarixiy, balki geosiyosiy omillar orqali ham namoyon etib kelmoqda. Mamlakat hududi Markaziy Osiyoning markazida joylashgan bo‘lib, bu unga mintaq davlatlari o‘rtasida asosiy bog‘lovchi rolni bajarar ekanligini ta‘kidlaydi. O‘zbekistonning 34 millionga yaqin aholisi bilan mintaqadagi eng katta iste‘mol bozori hisoblanadi va iqtisodiy jihatdan rivojlanayotgan davlatlar qatoriga kiradi. O‘zbekistonning Markaziy Osiyoda tinchlik va xavfsizlikni ta‘minlashga qaratilgan sa‘y-harakatlari nafaqat ichki xavfsizlikni, balki xalqaro tinchlikni ham ta‘minlash yo‘lida xizmat qiladi. Ayniqsa, 2017-yildan boshlab Prezident Shavkat Mirziyoyevning tashqi siyosatga oid islohotlari orqali O‘zbekistonning qo‘shni davlatlar bilan hamkorligi kuchayib, ochiq va pragmatik diplomatiya siyosati olib borila boshlandi. Bunday o‘zgarishlar mamlakatning BMT Tinchlik va xavfsizlik Kengashiga a‘zolik uchun talabgor bo‘lishiga, mintaqada iqtisodiy va siyosiy hamkorlikni rivojlantirishda yetakchi rol o‘ynashiga

imkoniyat yaratdi. Xususan, ¹³O'zbekistonning xalqaro tashabbuslari, jumladan, BMT Bosh Assambleyasining Markaziy Osiyoda tinchlikni mustahkamlashga doir rezolyutsiyasining qabul qilinishiga olib keldi. Ushbu rezolyutsiya orqali O'zbekiston Markaziy Osiyoda tinchlik va xavfsizlikka oid mintaqaviy siyosatga e'tibor qaratish, ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ko'maklashish kabi muhim maqsadlarni ilgari surdi. Bundan tashqari, 2021-yilda Toshkentda bo'lib o'tgan "Markaziy va Janubiy Osiyo: mintaqaviy aloqalar. Qiyinchiliklar va imkoniyatlar" xalqaro konferensiyasi O'zbekistonning mintaqaviy xavfsizlik va hamkorlikni rivojlantirishga bo'lgan intilishining yorqin namunasidir. Ushbu konferensiyada BMT, Yevropa Ittifoqi, AQSh, Rossiya va Xitoy kabi davlatlarning vakillari ishtirok etib, Markaziy Osiyo mintaqasida barqarorlikni ta'minlash uchun O'zbekistonning xalqaro hamjamiyat bilan hamkorlikni kuchaytirish imkoniyatlarini muhokama qilishdi. Mazkur tashabbuslar orqali O'zbekiston, Markaziy Osiyoda xavfsizlik va barqarorlikni mustahkamlashda faol ishtirok etib, terrorizm, ekstremizm va giyohvandlik kabi transchegaraviy tahdidlarga qarshi kurashda yetakchi pozitsiyani egallab kelmoqda. Bu esa mintaqadagi barcha davlatlar uchun ijobiy ta'sir ko'rsatadi va ularning siyosiy va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishiga ko'maklashadi. O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasida tinchlik va barqarorlikni ta'minlashdagi sa'y-harakatlari bir qancha yo'nalishlarda o'z aksini topgan. Ushbu harakatlar mamlakatning xalqaro hamjamiyatda ham yuqori o'rin egallashiga, mintaqaviy va xalqaro miqyosda yangi tashabbuslarni ilgari surishiga imkon bermoqda. Quyida O'zbekistonning tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga oid asosiy faoliyat yo'nalishlari va tashabbuslari haqida kengroq ma'lumot berilgan. O'zbekiston mintaqaviy hamkorlik va ishonchni mustahkamlash orqali Markaziy Osiyodagi tinchlik va barqarorlikka katta hissa qo'shmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2017-yildan boshlab olib borgan yangi tashqi siyosat strategiyasi O'zbekistonni qo'shni davlatlar bilan aloqalarni yaxshilashga undadi. Bu jarayonda asosan: Qozog'iston, Qirg'iziston va Turkmaniston bilan chegaraviy masalalarni hal etish: O'zbekiston ushbu mamlakatlar bilan oldin noaniq bo'lgan chegara masalalarini hal qilib, mintaqaviy ishonchni mustahkamladi. Bu davlatlar bilan imzolangan chegara shartnomalari ikki tomonlama savdo va iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynadi. Savdo va iqtisodiy aloqalarni kuchaytirish: ¹⁴O'zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari bilan to'g'ridan-to'g'ri

¹³ Bekmuratova. N. O'zbekiston tashqi siyosatining asosiy yo'nalishlari. Tahliliy markaz jurnalining maxsus soni. 2022.

¹⁴ Karimov. I. Markaziy Osiyo: xavfsizlik va barqarorlikning yangi ko'rinishlari. Toshkent: Ma'naviyat.

savdo hajmini oshirishga harakat qilmoqda. Jumladan, qo'shni mamlakatlar bilan erkin savdo zonalarini yaratildi, bu esa mintaqaviy iqtisodiy integratsiyani mustahkamlashga yordam berdi. Ijtimoiy va madaniy aloqalarni rivojlantirish: O'zbekiston mintaqaviy davlatlari bilan ilmiy, madaniy va ta'lim sohalarida ham hamkorlikni kengaytirishga e'tibor qaratmoqda. Bu esa mintaqadagi xalqlar o'rtasidagi ishonch va do'stlik aloqalarini mustahkamlashga yordam beradi. O'zbekiston mintaqaviy xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashda xalqaro tashkilotlarda faol ishtirok etmoqda. Xususan, BMT va Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (ShHT) kabi nufuzli tashkilotlarda O'zbekistonning olib borayotgan faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi: BMT Tashkilotida Tinchlik va Barqarorlik Tashabbuslari: O'zbekiston 2018yilda BMT Bosh Assambleyasida Markaziy Osiyoda tinchlik va xavfsizlikni mustahkamlashga oid rezolyutsiya taklif qildi. Ushbu rezolyutsiya BMT tomonidan qo'llab-quvvatlandi va O'zbekiston mintaqaviy tinchlik masalalarida xalqaro hamkorlikni kuchaytirishga intilishini ko'rsatdi. ShHT va boshqa xalqaro tashkilotlarda faollik: O'zbekiston ShHT doirasida mintaqaviy xavfsizlik, savdo aloqalari va iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlash uchun faol ishlamoqda. ShHT doirasida O'zbekiston Afg'oniston bilan bog'liq xavfsizlik masalalariga ham e'tibor qaratib, Markaziy Osiyo va Janubiy Osiyo o'rtasida barqarorlikni saqlash yo'lida muhim qadamlar tashlamoqda. O'zbekistonning Afg'onistondagi barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan tashabbuslari mintaqaviy tinchlikka katta ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbekiston Afg'oniston bilan o'z chegarasini mustahkam saqlash va terrorizm tahdidlariga qarshi chora ko'rish bilan birga, ushbu mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy tiklanishiga yordam berishga intiladi: Tashqi siyosatdagi ochiqlik va qo'shnichilik tamoyili: So'nggi yillarda O'zbekistonning tashqi siyosatida tub burilishlar kuzatildi. Qo'shni davlatlar bilan chegaraviy masalalarning hal qilinishi, savdo-iqtisodiy va madaniy-gumanitar aloqalarning kengaytirilishi, o'zaro ishonch muhitining mustahkamlanishi mintaqaviy barqarorlik uchun asos yaratmoqda. ¹⁵Xalqaro va mintaqaviy tashkilotlardagi faollik: O'zbekiston Shanxay hamkorlik tashkiloti, MDH, IHT, Turk davlatlari tashkiloti kabi mintaqaviy va xalqaro tuzilmalar doirasida faoliyat olib borib, xavfsizlik, terrorizmga qarshi kurash, ekologik muammolar, suv resurslaridan oqilona foydalanish kabi yo'nalishlarda muhim

2019.

¹⁵ Shavkat Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. –Toshkent: "O'zbekiston", 2021.

tashabbuslar ilgari surmoqda. Afg'oniston bilan aloqalarning barqarorlikdagi o'rnini O'zbekiston Afg'oniston masalasida konstruktiv pozitsiyani egallab, ushbu davlat bilan iqtisodiy, transport va energetika sohalarida hamkorlikni rivojlantirishga intilmoqda. Bu esa butun mintaqada xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Mintaqaviy integratsiya va iqtisodiy barqarorlik: Temir yo'l loyihalari, savdo yo'llari, energetika tizimlari orqali mintaqaviy bog'liqlikni kuchaytirish O'zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonlar tinchlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasida tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga qo'shayotgan hisssasi ayniqsa oxirgi yillarda sezilarli darajada oshdi. Davlat rahbariyati tomonidan ilgari surilayotgan "Yaxshi qo'shnichilik va mintaqaviy birdamlik" tamoyili nafaqat qo'shni davlatlar bilan o'zaro ishonch muhitini yaratdi, balki xalqaro hamjamiyat tomonidan O'zbekistonning mintaqaviy liderlik salohiyatini tan olinishi bilan ham o'z aksini topdi. O'zbekiston tashabbusi bilan o'tkazilgan "Markaziy Osiyo –Yevropa Ittifoqi", "Markaziy Osiyo –Xitoy", "Markaziy Osiyo –AQSh (C5+1)" kabi ko'p tomonlama uchrashuvlar mintaqani global siyosiy muloqot maydoniga aylantirmoqda. Bu uchrashuvlarda xavfsizlik, iqlim o'zgarishi, yashil iqtisodiyot, raqamli rivojlanish kabi dolzarb masalalar ko'tarilmoqda. Bundan tashqari, O'zbekistonning "Yangi O'zbekiston" strategiyasi asosida olib borilayotgan islohotlar –inson huquqlari, ijtimoiy adolat, huquqiy davlat tamoyillariga asoslangan jamiyat qurish orqali ichki barqarorlik va xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay muhit yaratmoqda. Bu esa mintaqada iqtisodiyoti uchun ham musbat signal bo'lib xizmat qilmoqda.

Muhokama:

Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tinchlik, barqarorlik va osoyishtalikni ta'minlash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda pedagog xodimlar nafaqat ta'lim beruvchi mutaxassis, balki jamiyat ma'naviy xavfsizligini ta'minlovchi muhim ijtimoiy kuch sifatida namoyon bo'ladi. Avvalo, pedagogning asosiy vazifasi – yosh avlodni bilimli va ongli etib tarbiyalashdir. Bilimli va mustaqil fikrlaydigan yoshlar turli zararli oqimlar va yot g'oyalarga berilmaydi. Shu bois ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlash, tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa jamiyatda mafkuraviy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Xulosa:

O'zbekiston Respublikasining Markaziy Osiyoda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashdagi o'rnini tobora mustahkamlanib bormoqda. Mamlakatning ochiq tashqi siyosati, qo'shnichilik tamoyillariga

sodiqdigi, xalqaro tashkilotlar bilan samarali hamkorligi va mintaqaviy integratsiya yo‘lida ilgari surgan tashabbuslari mintaqada ishonch, barqarorlik va taraqqiyot muhitini yaratishga xizmat qilmoqda. Afg‘onistondagi vaziyatga nisbatan konstruktiv va muvozanatli yondashuv, ekologik muammolarga global e‘tibor qaratilishi va transport infratuzilmasi orqali bog‘liqlikni kuchaytirish O‘zbekistonning mintaqadagi ijobiy rolini yanada oshirmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOLAR

1. Ahmadov.B. O‘zbekistonning mintaqaviy xavfsizlikdagi roli. Toshkent: Sharq. 2021.
2. Bekmuratova. N. O‘zbekiston tashqi siyosatining asosiy yo‘nalishlari. Tahliliy markaz jurnalining maxsus soni. 2022.
3. Karimov. I. Markaziy Osiyo: xavfsizlik va barqarorlikning yangi ko‘rinishlari. Toshkent: Ma’naviyat. 2019.
4. YUNESKO, O‘zbekistonda barqaror rivojlanish va mintaqaviy xavfsizlik. Retrieved from unesco.org. 2023.
5. 5.Shavkat Mirziyoyev. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. –Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
6. 6.BMT hujjatlari: UN Resolution A/RES/75/278 –Aral Sea Region
7. 7.Anvar Nasirov. O‘zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo‘nalishlari. –Toshkent: Ijtimoiy fikr, 2020.